

Stanisław Mordwa, Aleksandra Litaszewska
Uniwersytet Łódzki

Rozwój i funkcjonowanie kin w Łodzi

Wstęp

Przemiany jakie obserwuje się w ogólnie pojętej sferze kultury po 1989 r., wiążą się bezpośrednio ze zmianami politycznymi i gospodarczymi. W okresie transformacji przed instytucjami kultury pojawiły się nowe wyzwania, nowe dylematy i problemy (Golka 1997). Głównym problemem był status formalny placówek (w 1993 r. przeszły one spod opieki państwa w ręce samorządów), któremu towarzyszyły: zmiany w kierownictwie, kłopoty finansowe, niepewność w zakresie celów, oczekiwań i kryteriów oceny pracy. Wiele placówek kulturalnych nie potrafiło dostosować się do nowej rzeczywistości i zostało zlikwidowanych. W odróżnieniu od innych instytucji kultury, kina w przeważającej części zostały sprywatyzowane. Do dzisiaj jednak przetrwało niewiele z nich. Na niepewną bazę funkcjonowania kin w Polsce, a także i w Łodzi, w dużym stopniu przyczyniło się zmniejszenie się uczestnictwa Polaków w kulturze i instytucjach kultury po transformacji, a także zmiany w strukturze czasu wolnego (szczególnie wzrost roli telewizji).

Kino, według Encyklopedii Popularnej PWN (1992), to obiekt widowiskowy do publicznej projekcji filmów; w budynku lub w wolnej przestrzeni (dawniej: iluzjon, kinoteatr, kinematograf). Natomiast zgodnie z ustawą o kinematografii, kino to miejsce i zespół urządzeń technicznych służących do publicznego wyświetlania filmu¹.

Działalność kin mieści się w zakresie III-go sektora gospodarczego czyli usług. Według Rogozińskiego (2000) działalność ta zaliczana jest do usług nierynkowych (publicznej - zbiorowej konsumpcji), natomiast Styś (1977) zalicza ją do usług niematerialnych (konsumpcyjnych na rzecz konsumpcji ogólnospołecznej). Także Werwicki (1987) kina zaliczył do usług niematerialnych (dla konsumentów). Jakubowicz (1993) zaś, w zależności od przyjętych kryteriów, opisywaną działalność umiejscowiła wśród: usług wyższego rzędu lub ponadpodstawowych (ze względu na wielkość obszaru objętego działaniem), usług świadczonych przez pewien czas

¹ Ustawa o kinematografii z 30 czerwca 2005 r, Dz.U., 2005, nr 132, poz. 1111.

na dobę (okres świadczonych usług), usług wypełniających czas wolny (gospodarka czasem wolnym od pracy).

W Polskiej Klasyfikacji Działalności działalność związana z projekcją filmów (podklasa 59.14. Z) znajduje się w sekcji J - Informacja i Komunikacja, dział 59, grupa 59.1 - Działalność związana z filmami, nagraniami wideo i programami telewizyjnymi, klasa 59.14. Działalność ta obejmuje: projekcję filmów lub nagrań wideo w kinach, na otwartym powietrzu lub w pozostałych miejscach lub funkcjonowanie klubów filmowych.

Geneza sieci łódzkich kin

Obecnie funkcjonująca w Łodzi sieć kin jest wynikiem ponad stuletniej ewolucji, która jest związana z ogólnym rozwojem całego miasta. Do początków XIX wieku Łódź funkcjonowała jako niewielkie, senne miasteczko o charakterze rolniczym. Dopiero zezwolenie władz Królestwa Polskiego z 1821 r. na rozwój przemysłu, dało miastu impuls do wzrostu niespotykanego wcześniej na ziemiach polskich. Z czasem pojawiło się w mieście zapotrzebowanie m.in. na instytucje kultury.

Historia światowego kina rozpoczęła się w 1895 r. w Paryżu, pokazem krótkich filmów braci Lumiére. Już rok później kinematograf dotarł na ziemię polskie, w tym także do Łodzi. Od 1896 r. pokazy filmów odbywały się w parku Helenowskim oraz w Domu Majstrów Tkackich przy zbiegu ulic Piotrkowskiej i Tuwima (obecnie) (Krajewska 1992). W początkowym okresie pokazy „żywych fotografii” stanowiły dodatkową działalność dla teatrów (Victoria, Sellina), panoptikum czy przybywających do Łodzi cyrków. W wynajętych salach miały miejsce sporadyczne seanse objazdowych iluzjonów. Codzienne pokazy filmów odbywały się w Łodzi już w 1899 r. w Gabinetie Iluzji przy ul. Piotrkowskiej (przetrwały aż do II wojny). W tym samym roku bracia Krzemińscy otworzyli przy ul. Piotrkowskiej pierwsze w Królestwie Polskim kino z prawdziwego zdarzenia (Puś 1987). Lata do wybuchu I wojny światowej to okres rozwoju i względnej stabilizacji sieci kin stałych (w 1914 r. było ich 17) i zanik kin wędrownych. Najczęściej zakładane w tym okresie kina działały krótko - od miesiąca do roku. Były jednak takie, które funkcjonowały dłużej, np.: Odeon (przy ul. Tuwima), Arkadia (Piotrkowska), Oaza (Mickiewicza), Casino (Piotrkowska), Luna (Tuwima). Te i inne iluzjony lokalizowane były przeważnie przy ulicy Piotrkowskiej lub w jej najbliższej okolicy. Na odcinku między dzisiejszymi ulicami Narutowicza i Tuwima było najwięcej kin, a ponadto miały one najwyższy standard. Kinematografy o niższym standardzie skupione były na odcinku Piotrkowskiej między ul. Próchnika i Więckowskiego. Okres I wojny przetrwało 10 największych kin. Jednakże już w 1918 r. w Łodzi było znowu 17 tego typu obiektów. Powstały wówczas m.in.: Grand-Kino (Traugutta) i Rekord (Rzgowska). Generalnie, okres do 1918 r. charakteryzował się żywiołowym rozwojem sieci kin (większość z nich działała jednak krótko), szczególnie w ścisłym centrum miasta.

Lata 1918-1945 cechowała stabilizacja funkcjonowania kin. Dotychczasowe, jak również nowo powstające placówki, funkcjonowały przeważnie nieprzerwanie do 1939 r. Innym wyróżnikiem tego okresu było większe rozproszenie obiektów w przestrzeni miasta. Wszystkie kina funkcjonujące w okresie międzywojennym cieszyły się dużym zainteresowaniem i popularnością. Świadczyła o tym frekwencja i artykuły w prasie, np. według badań przeprowadzonych w latach 1918-1920, publiczność w kinach była pięć razy bardziej liczna niż w teatrach (Krajewska 1922). Pod koniec II Rzeczypospolitej w mieście istniało 30 kin. W okresie okupacji Łodzi kina znalazły się w rękach niemieckich. Funkcjonowało 11-14 placówek, przeważnie wyłączone dla Niemców.

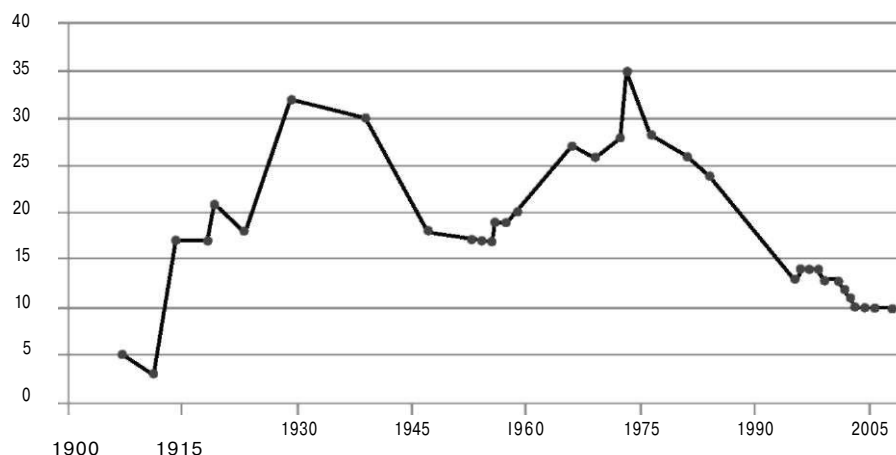
Po zakończeniu wojny Łódź, z racji małych zniszczeń oraz swojego położenia, została tymczasową stolicą kraju, a także stolicą „intelektualną”. Wielu twórców i całe zespoły artystyczne zamieszkało wówczas w Łodzi. Tutaj też ulokowano całą powojenną produkcję filmową (Puś 1987).

Łódzkie kina w większości przetrwały wojnę. Jednak pod koniec roku 1945 zostały wszystkie znacjonalizowane (podobnie zresztą jak wszystkie dziedziny kinematografii). Na przełomie lat 1947-1948 działało ich już 18. Generalnie jednak w wyniku prowadzonej polityki społecznej sieć kin w Łodzi rozrastała się aż do początku lat 70-tych. W tym okresie niektóre kina zostały zamknięte, zbudowano natomiast liczne nowe - szczególnie na obszarach zaniedbanych do tej pory pod tym względem, a więc poza ścisłym centrum miasta i na nowo powstających osiedlach mieszkaniowych (np.: Studio (Lumumby), Stoki (Zbocze), Polesie (Wileńska), Iwanowo (Limanowskiego). Szczytowym rokiem rozwoju sieci łódzkich kin był rok 1973. W mieście działało wówczas 35 placówek (Litaszewska 2006). Od początku lat 80-tych powoli kina zaczęto likwidować, przede wszystkim zniszczone, peryferyjne i niedoinwestowane. Zmniejszanie się ilości kin w mieście związane było zarówno ze zniszczeniem starej substancji lokalowej łódzkich kin, jak i z coraz większą popularnością telewizji (co wiązało się z odpływem z kin dużej ilości widzów) oraz rozwojem sieci wypożyczalni wideo. Był to proces ogólnopolski: w całym kraju z około 2,5 tysiąca kin w 1980 roku do roku 1990 pozostało zaledwie 800. W Łodzi jeszcze w 1984 r. były 24 kina, które przetrwały do początku okresu przemian ustrojowych.

Podjęte przez obóz solidarnościowy reformy społeczne i gospodarcze państwa po 1989 r. dotyczyły także funkcjonowania kultury (Grabowska 1992). Najważniejsze zmiany dotyczyły jej odpaństwowienia (w tym zniesienia mecenatu państwa w wielu jej sferach), a także wprowadzenia mechanizmów rynkowych, czyli np. wprowadzenie weryfikującej roli pieniądza. Instytucje kultury znalazły się w trudnej sytuacji także z powodu zmian w preferencjach dotyczących udziału w życiu kulturalnym mieszkańców. Doprowadziło to do szybkiego spadku zarówno ilości kin jak i frekwencji w nich, np. tylko do 1992 r. kina straciły połowę publiczności wobec jednoczesnego 3-krotnego wzrostu popularności wideo (Golka 1997, Grabowska 1992). W przypadku Łodzi duże znaczenie miał także problem własności budynków, w których mieściły się kina. Okazało się, że są one w większości prywatne, a ich właściciele znajdowali dla sal kinowych nowe zastosowania. W połowie lat 90-tych funkcjonowało w mieście już tylko 14 kin, a w 2008

Rys. 1

Zmiany liczby kin w Łodzi w latach 1907-2008.

Źródło: Litaszewska 2006.

jest ich 10 (rys. 1). Zlikwidowano właściwie wszystkie placówki położone z dala od centrum. Z listy kin działających w 1984 r., obecnie seanse odbywają się jeszcze w: Bałtyku (Narutowicza), Polesiu (Wileńska), Tatrach (Sienkiewicza) i Polonii (Piotrkowska). W budynkach, w których prowadzone były kina i zaprzestały one działalności w okresie transformacji systemowej, obecnie można spotkać różne rodzaje działalności gospodarczej. Mieszczą się tam np.: wypożyczalnia kaset wideo i płyt DVD, dyskont spożywczy, pub, pizzeria, lombard, kościół Baptistów, dyskoteka, kluby muzyczne, sklepy spożywcze i kosmetyczne, salon gier, agencja reklamowa i drukarnia czy komis telefonów komórkowych. Nieliczne stoją obecnie puste (np. z pompą otwierane w 1977 r. pomieszczenia kina Iwanowo - później Adrii). Współczesna sieć kin uzupełniona została o nowe placówki, które: - zaadoptowały dotychczasowe pomieszczenia (Charlie, Cytryna, Kinematograf, Cinema City), - wybudowano od nowa (multiplex SilverScreen), - reaktywowano (kina w Łódzkim Domu Kultury). Wszystkie siedziby (poza Polesiem) koncentrują się obecnie w pobliżu ul. Piotrkowskiej.

Analizując kształtowanie się na przestrzeni ponad stu lat współczesnej sieci łódzkich kin należy podkreślić znaczną zmienność warunków ich funkcjonowania. Przełożyło się to na zróżnicowanie preferencji i tendencji lokalizacyjnych. Zmieniła się długość pracy i stabilność działania kin.

Współczesne kina w Łodzi

Obecnie działalność w Łodzi prowadzi 10 kin (tab. 1). Największy, a zarazem najmłodszy, jest multiplex Cinema City, funkcjonujący w otwartym w 2006 r. centrum rozrywkowo-handlowym Manufaktura. Centrum to, a w tym kina, jest zna-

Tabela 1
Charakterystyka łódzkich kin funkcjonujących w 2008 r.

Nazwa kina	Adres	Liczba sal	Ogólna liczba miejsc	Liczba miejsc w poszczególnych salach	
Bałtyk	Narutowicza 20	2	780	Duża	599
				Mała	181
Charlie	Piotrkowska 203/205	3	271	Studyjna	200
				Kameralna	51
				Klubowa	20
Cinema City	Karskiego 5	14	2964	1 - Indesit	410
				2 - Kit Kat	102
				3 - Sharp	329
				4 - HP	164
				5 - Lech	144
				6 - Dziennik	141
				7 - Nivea	179
				8 - Orbit	254
				9 - Toffifee	112
				10 - Allego	112
				11 - Orange	119
				12 - Skoda Fabia	141
				13 - FIFA 08	169
				14 - Kinder Bueno	208
	Orange IMAX	380			
Cytryna	Zachodnia 81/83	1	131	-	131
Kinematograf	Pl. Zwycięstwa 1	1	70	-	70
ŁDK	Traugutta 18	2	320	Duża	250
				Kameralna	70
Polesie	Wileńska 37	1	250	-	250
Polonia	Piotrkowska 67	3	425	Sala A	83
				Sala B	216
				Sala C	126
SilverScreen	Piłsudskiego 5		1748	1	75
				2	307
				3	307
				4	127
				5	144
				6	153
				7	169
				8	169
				9	153
				10	144
Tatry Studyjne	Sienkiewicza 40	1	208	-	208
RAZEM	-	29	7167	-	7167

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Litaszewska 2006.

komitym przykładem rewitalizacji i zmiany funkcji zabudowań pofabrycznych I.K. Poznańskiego. Działający w Łodzi kompleks jest częścią największej w Europie Środkowo-Wschodniej sieci Cinema City International. Sale projekcyjne wyposażone zostały w najnowocześniejszy sprzęt i technologie - w jednej z nich odbywają się jedyne w Łodzi projekcje 3D w technologii IMAX.

Bogata jest tradycja lokalizacji dzisiejszego kina Bałtyk. Zanim od 1925 r. lokowały się tutaj liczne kina (Reduta, Splendid, Roxy, Europa), działał w tym miejscu niemiecki teatr Thalia. Po wojnie Bałtyk został przejęty przez państwo, a od 1993 r. wchodzi w skład sieci kin zarządzanej przez Centrum Filmowe Helios. Kino po remoncie i przebudowie z 1998 r. uzyskało nowy image oraz świetne wyposażenie techniczne. Właścicielem budynku jest Samorządowa Instytucja Kulturalna i Urząd Marszałkowski.

W miejscu dawnej siedziby Łódzkiego Ośrodka Kształcenia Ideologicznego w 1994 r. powstało prywatne kino Charlie. Należy ono do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych oraz programu Europa Cinemas. Są to inicjatywy stworzone w celu realizacji polityki Ministra Kultury, związanej z integracją z Unią Europejską. Mają one służyć w szczególności zwiększeniu ilości filmów europejskich w repertuarach kin krajów członkowskich. W związku z takim programem i celami, w kinie prezentowany jest repertuar ambitny, studyjny, a także organizowane są imprezy artystyczno-filmowe (np.: Forum Kina Europejskiego, Festiwal Twórców - Powiększenie, Noc Reklamowców, Kolorowa Tolerancja, Festiwal człowiek w Zagrożeniu i in.). W 2002 roku patronat honorowy nad tym kinem objęła PWSFTViT. Właścicielem budynku jest PCK Zarząd Łódzki.

Dzisiejsza sala projekcyjna kina Cytryna, które działa od 1997 r., to dawna kawiarnia hotelu Manteuffel, który powstał przy ul. Zachodniej na początku XX w. Później działał tutaj Studencki Teatr Satyry Cytryna, któremu dzisiejsze kino zawdzięcza swoją tożsamość. W 2007 r. kino zostało przejęte przez firmę Kaktoos. Cytryna należy do Sieci Kin Studyjnych. Właścicielem budynku jest Fundusz Inwestycyjny i Urząd Marszałkowski.

Studyjne kino Kinematograf, działa od 2006 r., posiada jedną salę widowiskowo-kinową w przystosowanej specjalnie do tego dawnej wozowni pałacu Scheiblera w Muzeum Kinematografii. Zlokalizowane jest nieopodal PWSFTViT - popularnej „Filmówki” - uznanej w świecie szkoły filmowej. Zresztą powołanie samego Muzeum Kinematografii w Łodzi wiązało się z jej rolą jako centrum produkcji filmów od początków rozwoju kinematografii. Kino należy do Sieci Kin Studyjnych.

Łódzki Dom Kultury powstał w latach 30-tych XX w. jako hołd złożony J. Piłsudskiemu. Sala kinowa została natomiast uruchomiona w 1957 r. Głównym założeniem Ośrodka Filmowego jest uzupełnienie i wzbogacanie oferty repertuarowej innych łódzkich kin. Służą temu organizowane tutaj imprezy i przeglądy filmowe. Właścicielem budynku jest Urząd Marszałkowski.

Kino Polesie powstało w 1960 r. Jest jedyną obecnie w Łodzi placówką o charakterze peryferyjnym, nastawioną na obsługę mieszkańców osiedli Karolew i Ret-

kinia. Sam budynek jest dzierżawiony przez osoby prywatne (właściciele kina) od Zespołu Opieki Zdrowotnej Łódź-Polesie.

W miejscu dzisiejszego kina Polonia działał w latach 1877-1909 teatr Victoria, który uznawany jest za pierwszą stałą scenę teatralną w Polsce. Po pożarze budynku w 1911 r. otwarto tutaj renomowany w całym Królestwie Polskim kinoteatr Casino. Kino w tym miejscu działa z drobnymi przerwami na remonty do dzisiaj, zmieniając tylko po II wojnie nazwę na Polonia. Po kapitalnym remoncie (trwał w latach 1984-1997) jest to dzisiaj jedno z ładniejszych i nowocześniejszych kin w mieście. Świetna lokalizacja, trzy sale projekcyjne i atrakcyjny repertuar powodują, iż jest to bardzo popularna wśród łodzian placówka. Kino należy do Centrum Filmowego Helios, a właścicielem budynku jest Samorządowa Instytucja Kulturalna i Urząd Marszałkowski.

SilverScreen to pierwszy w Łodzi, wybudowany od podstaw w 2001 r., multiplex polskiej sieci kin Silver Screen (jest ona częścią międzynarodowej grupy kapitałowej Apollo-Rida). Właścicielem budynku jest natomiast firma MDP.

Kino Tatry Studyjne to następca jednego z najstarszych kin w Łodzi (Krajewska 1992). W tym samym miejscu w latach 1907-1910 działało kino Belle-Vue. Zmieniało ono kilkakrotnie nazwę (Moulin Rouge, Dolina Szwajcarska czy Rakietka) a dopiero po zakończeniu II wojny uzyskało nazwę Tatry. Obecnie w prywatnych rękach, działa sporadycznie w oparciu o popremierowe kopie filmów użyczane od CF Helios.

Funkcjonowanie kin

Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz.U. nr 132, poz. 1111) reguluje w Polsce zagadnienia związane z całością procesów związanych z polskim filmem. Niestety ustawodawca postanowił przywiązać niewielką wagę do efektu końcowego - prezentacji filmu, skupiając się głównie na fazie jego produkcji. Kina nie zostały w niej potraktowane jak placówki kulturalne, mogące spełniać różne społeczne misje i oczekujące na specjalny sposób traktowania. Wręcz przeciwnie, zgodnie z art. 19 wspomnianej Ustawy, podmioty prowadzące kina zostały zobowiązane do odprowadzania 1,5% swoich dochodów na rzecz Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Tak więc nałożono na kina dodatkowe obciążenie, wobec i tak pogarszających się warunków ich funkcjonowania. Pozostałe akty prawne wpływające na działalność kin to rozporządzenia różnych ministrów dotyczące np.: ochrony przeciwpożarowej budynków, warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, szczegółowych zasad gospodarki finansowej instytucji filmowych.

Ze względu na repertuar grany w kinach można je podzielić na: premierowe (Bałtyk, Polonia, SilverScreen, Cinema City), studyjne (Charlie, Cytryna, ŁDK, Kinematograf) i pozostałe (Polesie, Tatry Studyjne). Podczas badań terenowych przeprowadzonych na przełomie 2005 i 2006 r. spróbowano określić stan technicz-

ny budynków mieszczących kina, ich wyposażenie (np. rodzaj widowni, fotele, hall, toalety)² (Litaszewska 2006). Ich subiektywna ocena doprowadziła do wniosku, że najlepsze pod tym względem są: SilverScreen (średnia 5 pkt. - na 5 możliwych), Polonia (4,6), Bałtyk (4,4), najgorzej zaś wypadły: Tatry (1,6), Polesie (2,9) i ŁDK (3,6). Pod względem infrastruktury towarzyszącej (obecność baru, kawiarni, sklepu, szatni, parkingu) najlepsze oceny dotyczą: SilverScreen'u, Cytryny i ŁDK. W najgorszym położeniu znajdują się natomiast widzowie w Tatrach, gdzie infrastruktura taka nie występuje. Analiza stanu technicznego sprzętu (nagłośnienie, odtwarzacz, ekran) prowadzi do wniosku, że łódzkie kina wyposażone są co najmniej dobrze (Cytryna) i bardzo dobrze (pozostałe kina) i nie odbiegają od współczesnych standardów (niestety poza kinem Tatry, które jest wyraźnie niedo-inwestowane także pod tym względem).

We wszystkich łódzkich kinach podstawowym źródłem przychodów jest sprzedaż biletów. Zróżnicowanie ich cen jest bardzo duże na co wpływa głównie atrakcyjność poszczególnych kin. Ponadto na cenę wpływa także: rodzaj kina, wiek widzów (bilety normalne i ulgowe), rodzaj filmu, rodzaj seansu (pokaz przedpremierowy, specjalny), dzień tygodnia (w weekendy drożej), godzina seansu (taniej do godz. 12) i pora roku (latem ceny niższe). Generalnie najwyższe ceny są w: SilverScreenie, Bałtyku, Polonii i Charlie'm, najtaniej jest natomiast w ŁDK i Cytrynie. Obliczony współczynnik korelacji rang Spearman'a między standardem kina i ceną biletów wyniósł 0.76, co świadczy o dużej zależności badanych cech (Litaszewska 2006).

Właściciele łódzkich kin przywiązują dużą wagę do właściwie prowadzonych strategii marketingowych. Jedynie w kinach studyjnych występuje pewna segmentacja rynku (wyświetlanie filmów ambitnych). Stosowana jest pełna koncepcja marketingu mix (produkt, cena, dystrybucja, promocja). Właściciele dbają o prezentację swojego produktu, stosują politykę cenową, poszerzają kanały dystrybucji, prowadzą promocję i reklamę kin, co ma na celu zwiększenie zasięgu oddziaływania i w rezultacie przyciągnięcie nowych widzów. Tylko Tatry i Polesie mają³ niezwykle ubogie systemy promocji - ograniczone w praktyce do prezentacji repertuaru w niektórych mediach.

W przypadku Łodzi mamy do czynienia ze stałym wzrostowym trendem liczby widzów w kinach. W porównaniu do 1995 r. dzisiejsza widownia jest o ponad połowę większa. Obok wprowadzonych strategii marketingowych i coraz to nowych form kontaktu z widzami, wzrost ten jest uzasadniany także budową nowych obiektów i jednoczesnym przekształcaniem dotychczasowych w kina wielocalowe. Większa liczba sal miała bezpośredni związek z liczbą seansów filmowych ($r = 0.98$) i co za tym idzie większą ogólną frekwencją (Litaszewska 2006).

² Analizą nie objęto nie istniejących wówczas Cinema City i Kinematografu.

Wizerunek łódzkich kin

Sytuacja łódzkich kin została oceniona przez wybranych widzów, w trakcie badań kwestionariuszowych³ (Litaszewska 2006). Na ich podstawie sporządzono profil przeciętnego klienta łódzkich kin. Ma on zazwyczaj od 26 do 40 lat i co najmniej średnie wykształcenie. Pracuje w firmie prywatnej, uważa się za osobę średniozamożną. Ciekawe, że w dzieciństwie chodził do kina w towarzystwie rodziców, a obecnie czyni to przeważnie z partnerem życiowym. Do kina chodzi najczęściej w weekendy, rzadziej niż raz na miesiąc. Przede wszystkim przychodzi się na konkretny, wcześniej wybrany film; przeważnie jest to komedia (w mniejszym stopniu film akcji lub sensacyjny). Na wybór kina największy wpływ ma repertuar filmów w nim granych. Statystyczny widz najczęściej chodzi do kina Bałtyk i SilverScreenu. W przypadku obu kin ważne są: wyposażenie kina i jego ranga oraz grany repertuar. Największym walorem Bałtyku jest przyzwyczajenie do niego wśród stałych widzów, natomiast o wyborze SilverScreen najczęściej decydowały tzw. dodatkowe atrakcje. Główną zaletą Cytryny, Charlie'go i ŁDK jest repertuar filmów. O wyborze Polonii najczęściej decyduje przyzwyczajenie do tego kina, natomiast kryterium wyboru Tatr i Polesia jest ich bliskość w stosunku do miejsca zamieszkania.

Podsumowanie

Od początku swego powstania kino cieszyło się ogromną popularnością. W początkowej fazie rozwoju sieci kin nierzadko zdarzało się, że kina ze sobą sąsiadowały, a mimo to dobrze prosperowały. W latach 70-tych ubiegłego wieku, latach największego rozkwitu sieci łódzkich kin, wciąż powstawały nowe placówki. Później niestety nastąpił jednak regres. Wyniknął on głównie z utraty widzów na rzecz innych odbiorników audiowizualnych i form przekazu, oraz ze zmiany zachowań klientów i ich preferencji gospodarowania wolnym czasem. Swoje piętno na kinach odcisnęły również: kryzys społeczno-gospodarczy ostatnich dekad XX wieku, a następnie procesy transformacji.

Obecnie w Łodzi obserwować można efekty ścierania się dwóch głównych tendencji w polskim kinie. Z jednej strony są wielo- i wielkosalowe sieci kin premierowych nastawione ze swoim produktem na widza popularnego. Stoją za nimi wielkie, nawet ponadnarodowe, koncerny dystrybucyjno-medialne. Alternatywę dla nich stanowią kameralne kina studyjne, preferujące niszowy, ambitny repertuar. Kina te nakierowane są na różnorodne formy kontaktów bezpośrednich z widzami, oferują wiele festiwali artystycznych i imprez okołofilmowych.

³ W badaniach przeprowadzonych w 2005 r. nie uwzględniono kin Kinematograf i Cinema City.

Bibliografia

- Encyklopedia Popularna PWN*, 1992, PWN, Warszawa.
- Golka M., 1997, *Transformacja systemowa a kultura w Polsce po 1989 roku*, Instytut Kultury, Warszawa.
- Grabowska M. (red.), 1992, *Barometr kultury*, Instytut Kultury, Warszawa.
- Jakubowicz E., 1993, *Podstawy metodologiczne geografii usług. Skrypt dla studentów geografii i kierunków ekonomicznych*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Krajewska H., 1992, *Życie filmowe w Łodzi w latach 1896-1939*, Zeszyty Muzeum Kinematografii, 2.
- Litaszewska A., 2006, *Funkcjonowanie kin w Łodzi*, maszynopis pracy magisterskiej wykonanej w Katedrze Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego UŁ, Łódź.
- Puś W., 1987, *Dzieje Łodzi Przemysłowej. Zarys historii*, Muzeum Historii Miasta Łodzi, Centrum Informacji Kulturalnej, Łódź.
- Rogoziński K., 2000, *Usługi rynkowe*, Wyd. Akademii Ekonomicznej, Poznań.
- Styś A., 1977, *Rynek usług w ujęciu przestrzennym*, PWE, Warszawa.
- Werwicki A., 1987, *Geografia usług makroregionu funkcjonalnego Warszawy*, Dokumentacja Geograficzna, 1.

Summary

THE DEVELOPMENT AND FUNCTIONING OF THE CINEMAS IN ŁÓDŹ

This case study considers the development and functioning of the cinemas in Łódź as a complex process of decision making which several interests and concepts with one other. Contemporary cinemas network in the city is the result of different localization decisions in various periods of the history of the city. The paper concerns: the genesis of cinemas network, cinemas present situation and current functioning; the image of the Łódź's cinemas.